

PM Rotel I (Dnr KS 2023/1051)

Förslag till nya föreskrifter om anmälan av utländska direktinvesteringar i vissa samhällsviktiga verksamheter

Remiss från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Remisstid den 3 november 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Utländska uppköp av och investeringar i svenska företag som bedriver verksamhet inom skyddsvärda områden kan medföra oacceptabla risker för Sverige. Investerare kan skaffa sig inflytande över företaget och få tillgång till känslig information eller möjlighet att kontrollera information eller verksamhet på ett sätt som kan vara skadligt för Sverige. Det gäller särskilt om investeraren har koppling till slutna, odemokratiska eller antagonistiska stater.

Betänkandet Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87) har resulterat i ett lagförslag som träder i kraft den 1 december 2023. I lagen ges föreskriftsrätt till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och med anledning av detta har MSB remitterat en konsekvensutredning samt förslag på nya föreskrifter. Syftet med de nya föreskrifterna är att ange vilka samhällsviktiga verksamheter som ska omfattas av lagen.

Stockholms stad har fått konsekvensutredning samt förslag på nya föreskrifter på remiss från MSB för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar resonemanget om att det bör vara liten påverkan på den kommunala självstyrelsen och instämmer i resonemangen om anmälningsskyldigheten och eventuell granskning vid försäljning av en

samhällsviktig verksamhet. Stadsledningskontoret lyfter även ett antal saker de anser saknas i konsekvensutredningen samt att kommunens samhällsviktiga verksamheter och roll i Sveriges beredskap inte framgår på ett ändamålsenligt sätt i förslaget till ny föreskrift då många sådana verksamheter saknas eller omfattas på ett bristfälligt sätt.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Utländska uppköp av och investeringar i svenska företag som verkar inom skyddsvärda områden kan medföra stora risker för Sverige. Därför är det välkommet att nya föreskrifter om anmälan av utländska direktinvesteringar i vissa samhällsviktiga verksamheter har tagits fram. Jag delar dock stadsledningskontorets uppfattning om att kommunens samhällsviktiga verksamheter och roll i Sveriges beredskap inte framgår på ett ändamålsenligt sätt i föreliggande förslag då flera verksamheter saknas eller omfattas på ett bristfälligt sätt.

Det är angeläget att den kommunala omsorgen bedöms som skyddsvärd verksamhet och att uppköp och investeringar i den sektorn granskas på samma sätt som den sjukvård och omsorg som regionerna ansvarar för. Detta bör även gälla för annan kommunal verksamhet som faller inom ramen för samhällsviktiga områden som är utpekade i föreskrifterna.

Stockholm den 25 oktober 2023

Karin Wanngård

Bilagor

1. Bilaga - Förslag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om anmälan av utländska direktinvesteringar i vissa samhällsviktiga verksamheter, dnr KS 2023/1051-1.1
2. Remiss - Förslag till nya föreskrifter om anmälan av utländska direktinvesteringar i vissa samhällsviktiga verksamheter, dnr KS 2023/1051-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Det framgår i slutbetänkandet Granskning av utländska direktinvesteringar att utländska investeringar är av stor betydelse för Sveriges ekonomi, sysselsättning och konkurrenskraft. Bara under år 2020 skedde ett inflöde av ca 240 miljarder kronor genom utländska direktinvesteringar i svenska bolag. Genom de direktinvesteringar som gjorts har många företag blivit utlandsägda.

Strategiska uppköp av och investeringar i företag som bedriver verksamhet inom skyddsvärda områden kan innebära oacceptabla risker för svenska säkerhetsintressen. Det gäller särskilt om investeraren har koppling till slutna, odemokratiska och antagonistiska stater. Genom investeringen och den kontroll över företaget som investeringen innebär kan investeraren få tillgång till känslig information eller möjlighet att kontrollera information eller verksamhet på ett sätt som kan vara skadligt för Sverige. Om en stor del av företagen inom en samhällsviktig sektor köps upp så kan tillgången till dessa verksamheter bli starkt beroende av andra stater, vilket också kan utgöra risk för det svenska samhället.

Intresset av ett öppet investeringsklimat måste därför i somliga fall stå tillbaka till förmån för intresset att skydda verksamheter av betydelse för Sveriges säkerhet, allmän ordning eller allmän säkerhet.

Regeringen har redovisat slutbetänkandet Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87). Det har i sin tur resulterat i lagstiftning som träder i kraft 1 december 2023 och där MSB ges föreskriftsrätt. I slutbetänkandet presenteras att nuvarande beskrivning av samhällsviktig verksamhet inte är tillräckligt tydlig för att uppnå ändamålsenlig effekt, utan att det förefaller nödvändigt att genom myndighetsföreskrifter specificera vilken samhällsviktig verksamhet som ska omfattas av den nya lagen.

I korthet innebär den nya lagen att en fysisk eller juridisk person som har för avsikt att investera i en verksamhet inom vissa utpekade områden ska anmäla investeringen till en granskningsmyndighet. Granskningsmyndigheten ska också ha rätt att begära uppgifter och handlingar från investeraren och det aktuella företaget. Därefter ska granskningsmyndigheten bedöma om investeringen kan lämnas utan åtgärd eller om den bör granskas närmare och därefter antingen godkännas, godkännas med villkor eller förbjudas.

Granskningsmyndighetens beslut är därmed avgörande för om investeringen får genomföras eller inte.

Remissen avser MSB:s konsekvensutredning samt förslag till ny föreskrift.

I konsekvensutredningen hävdas att förslagen inte kommer få några särskilda ekonomiska konsekvenser för kommuner då kostnadsökningen bedöms vara mycket begränsad och kan hanteras inom ramen för tillgängliga medel.

I konsekvensbedömningen konstateras att tillämpningen kan ha viss påverkan på den kommunala självstyrelsen, men att påverkan bedöms som ringa utifrån att det bör

handla om ytterst få tillfällen. Samtidigt beskrivs att det får anses vara en godtagbar inskränkning av den kommunala självstyrelsen för att säkerställa Sveriges säkerhet, allmän ordning eller allmän säkerhet.

Vidare beskrivs de samhällsviktiga verksamheterna som föreslås omfattas av den nya lagstiftningen i förslaget till ny föreskrift. I förslaget framgår många av de kategorier av samhällsviktig verksamhet som kommuner bedriver.

Säkerhetskänslig verksamhet syftar till verksamhet som står i direkt relation till Sveriges säkerhet och därmed omfattas av Säkerhetskylslagen (2018:585). Det framgår i flera av förslagets kategorier att säkerhetskänslig verksamhet eller relationer till säkerhetskänslig verksamhet ska beaktas särskilt.

I förslaget beskrivs dricksvattenproducenter och kritiska beroenden till producenterna, såsom kemikalietillverkning. Även aktörer med kommunikationsinfrastruktur med kritiska beroenden av kommunikationsutrustning beskrivs. Vidare beskriver föreskrifterna säkra kommunikationer, databehandling i register, fastighetsförvaltning, och vård- och omsorg.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar det som står i konsekvensbedömningen om behovet av tydlighet när det gäller vilka samhällsviktiga verksamheter som omfattas och bör regleras genom myndighetsföreskrifter.

Konsekvensutredning

Stadsledningskontoret delar MSB:s bedömning att förslagen och föreskriften har en begränsad påverkan på den kommunala självstyrelsen, då inskränningen i praktiken förväntas att tillämpas sällan.

Stadsledningskontoret har förståelse för resonemanget om att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet vid granskning endast är tillämplig i de fall en granskning inleds av myndigheten och därmed inte kommer att göras i stor omfattning. Däremot är det värt att notera att kommunen har ett brett samhällsuppdrag med samhällsviktiga verksamheter i många sektorer. Därmed riskerar resursuttaget för kommunens arbete att bli större än vad som bedöms när det gäller att identifiera och uppmärksamma anmälningskyldigheten för de fysiska och juridiska personer som omfattas av föreskriften.

Stadsledningskontoret anser att ytterligare ett viktigt perspektiv som saknas i konsekvensutredningen är att utbyte av säkerhetsskyddsklassificerad information inte är möjligt mellan statliga myndigheter och kommuner utan ett säkerhetsskyddsavtal eller säkerhetsskyddsöverenskommelse. Det får anses att ett granskningsförfarande relaterat till säkerhetskänslig verksamhet kopplat till en kommun som baseras på ett frivilligt säkerhetsskyddsavtal eller säkerhetsskyddsöverenskommelse inte fungerar.

I de fall det ändå skulle genomföras får arbetet med att säkerställa säkerhetsskyddets krav genom avtal eller överenskommelse anses vara en väsentlig resurspåлага för både granskningsmyndigheten och kommunen.

Förslag på nya föreskrifter

Stadsledningskontoret anser att det kommunala och regionala perspektivet saknas genomgående inom ramen för beskrivningen av samhällsviktig verksamhet och beredskap. Beredskapsmyndigheter eller verksamheter som bedriver säkerhetskänslig verksamhet nämns i förslaget till nya föreskrifter på flera ställen.

Stadsledningskontoret anser det baserat på den föreslagna föreskriften finns brister i förståelsen av samhällsviktig verksamhet och den beredskap som bedrivs av kommuner. Det framgår av föreskriften att det i detta sammanhang finns ett brett perspektiv på samhällsviktiga verksamheter där både verksamheten själv kvalificerar, men också verksamheter som utgör kritiska beroenden till samhällsviktiga verksamheter.

Många av de samhällsviktiga verksamheterna som åsyftas i förslaget till ny föreskrift bedrivs av kommuner och är viktiga för Sveriges samlade civila beredskap. Detta kan exempelvis motiveras genom att en stor del av samhällets förmåga att värna civilbefolkningen i fred, kris och krig utgår ifrån upprätthållandet av kommunens samhällsviktiga verksamhet. Dessa samhällsviktiga verksamheter speglas i många av de statliga beredskapssektorerna och har därmed en bred påverkan i samhället. Om lagstiftningen på ett effektivt sätt ska förhindra oönskade utländska direktinvesteringar i samhällsviktig verksamhet så är det nödvändigt att särskilt beakta och inkludera det kommunala perspektivet.

Exempel på kommunal samhällsviktig verksamhet som saknas eller ha brister i förslaget på föreskrift är kommunal vård och omsorg enligt Socialtjänstlagen (2001:453), dricksvatten, kommunikationsutrustning kopplat till stadsnät, hantering av geografisk data, arkiv eller förvaltning av fastigheter/anläggningar/egendom.

Stadsledningskontoret anser att MSB behöver ha en närmare dialog med kommunerna för att fördjupa innehållet i den föreslagna föreskriften kopplat till kommunal samhällsviktig verksamhet.

I de fall kommuner bedriver säkerhetskänslig verksamhet anser stadsledningskontoret att förslaget omhändertar perspektivet på ett tydligt sätt. Däremot finns flera brister i föreskriften där formuleringar med generell koppling till

säkerhetsskyddslagstiftningen inte är tillräckligt tydliga. Exempelvis beskrivs dator istället för informationssystem, säkra kommunikationer utan definition eller kommunikationsutrustning tillsammans med röjande signaler (RÖS) utan relation till informationssystemet.

Stadsledningskontoret anser att inkludera styrel i förslaget till föreskrift i 4 kap 1 §, punkten 3, är direkt olämpligt. Styrel enligt 5 § förordningen (2011:931) är en förordning som är frivillig för kommuner att tillämpa och därmed utförs inte denna prioritering av samtliga kommuner. Förutom att det då kan saknas styrelsprioritering i de fall förordningen inte är tillämpad är det också väl känt att kommuner som deltar i arbetet med styrel i dess nuvarande form i många fall inte kan uppnå den kvalitet som är önskvärd på grund av processens utformning.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.